

OSZKONAI LAPOK

SZÉPIRODALOM ÉS TÁRSASÉLET KÖZLÖNYE.

TULAJDONOS SZERKESZTŐ

ORBÁN PETŐ.

Előfizetési díj: Debrecenben félévre július 3-ától december végeig 5 frt; három hónapra július 3-ától szeptember végeig 2 frt 30 kr; egy hónapra, szeptember végeig 1 ft ezüstben. Vidéken félévre 5 ft 45 kr; évnegyedre 2 ft 52 kr; egy hónapra 1 frt 12 kr. Előfizethetni helyben egyedül Csáthy Lajos úr könyvkereskedésében, a hol mindennemű hirdetések is elfogadtnak, miktől egy kétszer hasábozott sorért 4 p. kr fiztetetik. Vidéken minden es. k. postahivatalnál, a hol az előfizetés elfogadatik s az előfizetési díjt tartalmazó levél, ha ráíratik kívül, hogy hirlap-előfizetési díjt tartalmaz, ingyen küldetik a szerkesztőséghez. Előfizetést gyűjtőknek minden 10 példány után egy ingyen példány adatik. Egyes szám ára 6 ezüst kr. — Megjelenik e lap hetenként kétszer: **szerdán és szombaton** délelőtt. Szerkesztőségi szállás nagy-csapóutca 10-dik szám, hátulsó épületben.

Őszi nap.

Szomoru őszi nap,
Hervadozó élet....
Örömm virága
Elhullt, semmivé lett.
Játszom a mult idők
Halovány képével,
Meghervadt koszorom
Száraz levelével...

Setét van körültem,
Setét jobbra balra...
Merre induljak el
Éjfélkor, viharba! ?
Távol kelet felé
Egy csillagot látok,
Arra von a szívem,
Arra ti hozzátok!

Te vagy az a csillag,
Melyre fölfőlnézek,
Midőn üvöltését
Hallom a szélvésznek...
Ott látszik előttem
Nyugalom, szerelem...
Ott látszik, ott látszik,
De el nem érhetem...

Lévai József.

A forradalmi szellemek.

Engem hívnak Sallai Pistának.
(Népdal.)

Sallay Pál uram, az öreg, igen becsületes szabómes-
ter volt, de azért mesterségét tökéletesen nem értette,
mert többet foglalkozott politika, korteskedés, tudomány,
s más ilyes szakmányához nem tartozó haszontalan dol-
gokkal, mint ollója- s rőfjével. Vasárnaponként templom-
ban előlénekelt, minden halottat kivirasztott s kikisért;
korcsmákon, mint valamely négysorfogú tátost, bámul-
ta a borívó sereg, ha kalendáriom, csizió s más nevezet-
es irodalmi művekből **őszszefércelt** ponyvatudományával
előrukkolt. És Sallay Pál uramat az egész falu bölcsnek,

vagyis, mint szokták kifejezni, tudálékosnak tartotta, ta-
nácsért még törvényes dolgokban is hozzájárt, mert Sal-
lay Pál uramnak volt egy nagy kutyabőrös könyve, mel-
lyet Korpás Julisnak hívtak, és melyből csodálatos dolgo-
kat olvasott a panaszos tárgyra.

Sallay Pál uramnak volt két nagy reménységű sar-
jadéka. Az idősbiket hívták Péternek, az ifjabbikat Pál-
nak, a kettőt együttvéve, Péter és Pálnak. És ha kérdez-
ték Sallay uramat, hogy miért kereszteltette gyermekeit
ily furcsán válogatott nevekre? — Gazdasági szempontból
— válaszolá ő — legalább így egyszerre megtarthatják a
nevük napját, s egy füst alatt kevesebbe kerül.

Péter volt tehát az idősebb Sallay uram gyermekei
közt, és Pál az ifjabb. Péter cinábor, sovány, sápadt fiu
vala, mintha mindig a hideg lelte volna, oly pópistaszin-
ben járt. Pál ellenben, mintha testvérét megrabolta vol-
na, puficos, egészséges volt, s úgy nézett ki, mint egy
napbarnította debreceni fonatos.

— Péternek esze van, mert sovány — így okosko-
dott Sallay uram — lám a tudósok is mind soványak; ezt
szabómesterségre tanítatom. Pál nagy hájfejű, alig birja
kobakját, vízzel lehet tele, annak nincs esze, azt papnak
adom, ahhoz nem kell sok ész azt a predikációt felolvas-
ni. — És úgy tett Sallay uram, a mint meghatározá. Pétert
még azon héten Rimaszombatra vitte, egy jóra való ma-
gyar szabóhoz beaszszentálta; Pált pedig Debrecenbe be-
adta mendikásnak, hogy a husából ha egynehány fontra
valót levetköznék.

A két fiu haladt a bölcs apa által számára kitűzött
fényes ösvényen, és iszonyu vala álmélkodása, midőn
minduntalan azt kelle hallania a tanítómesterektől, hogy
Pál igen szépen boldogul, már második a második padban;
és hogy Péter tunya, ostoba, roszféjű, szürszabó sem vá-
lik belőle, nemhogy jóra való mándli szabó.

— Hiában, csak nagy hordóban több bor, nagy fej-
ben több ész elfér — így okoskodott továbbá Sallay uram.
— Egészséges töknek egészséges magva, de az olyan ki-
aszott, dércsipe tökben csak cinigét lehet fogni.

A két Sallay-surculus pályája vége fele haladt. Pé-

ter nagy nehezen felszabadult, Pál pedig elvégezte a költészetet is, s olyan verseket tudott csapni, hogy maga édes uraatyja, idősb Sallay Pál uram, ki nem egy s két halotti éneket hevenyészett, azt mondta róluk, hogy Tinody uramnak sincsenek helyesebb kádenciái.

— Fiam, Pál! — így szólítá a hoszszu szünidő alatt egy izromban idősb Sallay Pál ifjabb Sallay Pált.

— Tessen parancsolni, kedves atyus! — felelt idősb Sallay Pál ur szólítására ifjabb Sallay Pál.

— Fiam! — így folytatá az öreg — belöled hitem s reménységem ellenére ember csavarodott; Péter bátyád pedig ősz fejem szégyenére buta maradt, mint egy béres legény. Tudsz te már anynyit, a minél többet tán csak a preceptorod tud, hagyd abban az iskolát, s légy iskola-mester. Látod édes fiam, Pál! egy az, hogy szép dolog az, mikor azt mondhatja az ember — hivatalban vagyok; más az meg, hogy öreg ember vagyok, istápra van szükségem, legalább szárnyad alatt meghúzom magam.

Pál ifju urnak szöget ütött fejébe az apai tanács, mivel már különben is jól meggazosodott álla s orraalja, hamar bevette azt, s megfogadta, hogy az iskolák beálltával az első konvenciót nyakon csipendi. Az egész szünidő tervkohlással telt el az idősb és ifjabb Sallay Pál részéről, míg Péter végig nyújtózva gondolkozott, menjen-e vándorolni, vagy csak a helybeli szabómesternél üsse fel a sátorfát, s nyújtózza át a vándorlási éveket?

Pál ifju ur viszszaballagott az iskolákra, s megölelte, mint molnár a zsákot, a legelső iskolatanítói díjlevelet, és lett Bükkfalva-helység, vagyis közbirtokosság nagy érdemü mestere; Péter pedig csakugyan a helybeli szabómester műhelyéhez applikáltatta magát tjujateriára. Pált a bükkfalvai köznép első látásra megkedvelte, mert derék csont külseje sokat ígért; Pétert pedig a legelső héten azzal fenyegette mestere, hogy szélnek bocsátja, ha ezután is folyvást szundikál a műhely mellett.

Még jól meg sem melegedett Sallay Pál iskolatanító ur helye, már uraatyja, idősb Sallay Pál — Szomorcon mindenét pénzzé téve — szárnyai alá vonult, s kezdett megnépesülni a kisdéd mesteri lak.

Fiatal embernek, ha az iskola falait elhagyja, legelső és mulhatlan dolga szerelmessé lenni; ezt iskolatanítónk is megtette, mert a legelső vasárnapon, midőn bekurjantott, kiszemelt magának egy csinos barua kis féluras, félparasztos lánykát, egy ugynevezett bocskoros atyafi, Redvesy Máté hajadon lányát, Mariskát.

— Uramatyám! — szólítá egykor Pál tanító édes atyját, midőn gyertyagyujtat előtt a sötétben elelméláztak.

— Nos, édes fiam!

— Megházasodom, azt tettem fel magamban — lön a folytatás.

— Csak az irás szavait követed édes fiam! — felelt rögtön a bölcs apa — mely azt mondja: „Nem jó az embernek egyedül lenni.“ De hát kit édes fiam? — veté utána kérdőleg, kíváncsian lesve a leendő meny nevét.

És itt elkezdte iskolatanítónk rajzolgatni a templomban látott Mariska kellemeit, oly eleven szinekkel, a milyeneket csak fel tud használni egy költészetet végzett szerelmes iskolatanító; ugy anynyira, hogy az öreg Sallay Pál csaknem neki tüzesedve felkiáltott: „Vegyük el, fiam!“ Ez napságtól fogva leghűségesebb látogatója lett nemzetes Redvesy Máté uram házának, és csapta a levelet Mariskának oly hévvel, hogy az szegényke első roham alkalmával alig tudta meghatározni, fel akarja-e öklelni, vagy orrát akarja leharapni az iskolatanító.

Kevés ostrom után alkudozni kezdett Pálunk, Mariska kezét megkérte, de a rettenetes válasz az lön, hogy Redvesy Mariska leányaszszony, míg a Redvesy familia —y-on végződik, nem lesz iskolamesterné, egész falu lábakapcája.

Mintha minden alsó fogát kiverték volna Pálunknak, leesett állal tért vissza a sovány iskolatanítói lakba, mely eddig a legvirágzóbb remények édene volt. Egy nyomor sem jár egyedül. Pétert, mint szunyátát, szélnek verték, s ő is testvére szárnyai alá vonta magát.

Igy huzta ki az 1848-iki telet az öszszefolyt Sallay család, busan és mogorván, mint tövises-disznó, ki sem mozdulva a penészes tanyából. Az öreg nap-hoszsztat sohajtott; Péter naphoszsztat aludt; Pál pedig naphoszsztat verselt, megénekelte a rózsát, csillagot, nefeletset, megugatta a holdat: de mind hasztalan —

Szive búja nem szenderült
Felé jobb élet nem derült.

Mintha a közszellem megszánta volna ifjabb Sallay Pál urat néma bánatában: forradalmat idézett elő, hogy szerepet cserélhessen, s a szerepcsere által érhesse el a célt, melyért sohajtott, küzdött, és csaknem szive repedt meg.

A martiusi napok után forradalmi cikkeket irt, melyeket hol egyik, hol másik Népelem s Radikál-forma zuglap mohón falt fel. Így kezdett Sallay ur lappangó dicsőségének legelső sugara felpirkadni, melyet a nép látván, több pietással kezdte nézni mint csak iskolatanítóját, nézte mint nagy embert.

— Hiressé kell magamat tennem! — így kiáltott fel egyszer szobája közepén — de Irma kisaszszonynak enyimnek kell lenni!

— Légy hiressé fiam! — közbeszólt az öreg — ugyis dicsőségre szültelek.

Pálunk kigondolta, mikép lehet kevés erővel, kevés pénzzel, kevés észszel hiressé lenni. Midőn a magyar kormány 1849 elején Pestről Debrecenbe tette át székhelyét, Pálunk is farba rugta az iskolatanítóságot, atyját, testvérét az ádáz sorsnak célul téve, leszármozott Debrecenbe, s ott mint a szabadság mártyrja, mint az osztrák düh legkeresettebb tárgya, leeresztett fővel járt s kelt, fűnek-fának elpanaszolva siralmas helyzetét. Meglön vetve Pálunk jövő dicsőségének alapja, mert a kormány több hasonló csavargók közt neki is rendelt némi segély-

pénzt, melyből, mint vértanu, unalmából, vagy fájdalomban a Bikában leleszopta magát.

Győzött a magyar fegyver, s az osztráksereg hadifortélyból Pozsonyig retirált. Ekkor Sallay Pál ur is viszszeretett Bükkfalvára, a szerény iskolatanítói lak helyett a vendégfogadóban nyitattott szobát, s mint a magyar kormány megbízottja, láttatta el magát a vendéglöstül kitelhető vacsorával.

Mint éjszaka bömbölő vihara pillanat alatt bécset, völgyet és ligetet átkalandoz: futott a hír: hogy Sallay Pál iskolatanító Debrecenből megérkezett, de nem mint iskolatanító, hanem mint kormánybiztos.

Alig viradt, az álkormánybiztos ajtajában három embert lehetne ácsorogni látni. Az egyik a szent gyülekezet gondnoka, ki Sallay kormánybiztos urral, még subordinatus iskolamester korában, nem a legilletelmesebben szokott banni; a helybeli nemzetőrök kapitánya a második, ki 1848 elején káplárnak sem akarta megtenni Sallay urat, még mint iskolatanítót; és Redvesy Máté nemzeti ur a harmadik, ki oly csufosan kikoszarozta Sallay urat, még mint igénytelen iskolatanítót.

— Kopog már — mond a gyülekezet gondnoka, a kulcslyukon hallgatózva.

— Ugy hát öltözik — folytatá a nemzetőri kapitány.

— Az ilyen nagy urak soká szoktak öltözni — megszólalt Redvesy uram is, hogy ő is mondjon valamit.

Nagysokára kitekintett kormánybiztos ur oly fontos pofával, mint valamely német theologiae professor: és a három várakozó azon percben kalapot emelve, C alába tette magát az életnek és halálnak ura előtt.

— Nagyon jó, hogy önök, uraim! itt vannak — szolt nyájasan kormánybiztos ur, melyre a körülállók arca némüleg kiderült — igen fontos rendelkezni valóim vannak. Lépjenek be bizalmasan, rettegés nélkül; — veté hozzá, nagyobb nyájasságot erőtetve arcának.

És a három remegő, remegés nélkül belől került.

— Polgártárs! — szóla a gondnokhoz fordulva — a ránk következő vasárnapra nagy nemzeti diadal-ünnepélyt akarok rendeztetni, adja azért tudtára a lelkésznek, hogy alkalomszerű beszédre készüljön, az egész közbirtokosság nemzeti gálában jelenjék meg a templomban, magam is abban fogok megjelenni. — Kapitány ur! — fordult a nemzetőri főtisztához — még ma szemlét fogok tartani a nemzetőrség felett, rukkoltassa ki.

— Értem, igen is — felelt a kapitány — mikorra méltóztatik nagyságos kormánybiztos ur rendelni? — tévé hozzá kérdőleg.

— A mikor öszszeszedte őket, adja tudtomra, s megjelenendek. — Hát ön, Redvesy polgártárs! mit akar? — szólott a harmadik várakozóhoz.

— Nagyságos uram! — szólott, az ajakai remegvén — ha meg nem vetné szegény ajánlatomat. Volt idő, midőn Mariskám kezeért instált, akkor bolond voltam. Nincs többé — y... ha szereti lányomat, legyenek boldogok.

— Irma tehát enyim! — kiáltá lelkendezve Pálunk, és nyakába rohant Redvesy Máté uramnak.

— Nem Irma, nagyságos uram, hanem Mariska leányom — igazítá Máté ur kormánybiztos urat.

— Tudom, tudom szegény ember! hanem urasan a Marit Imának hívják — világosítá fel a tévelygőt.

— Hanem hát most költözzék hozzám, mint saját házába — kínálta Redvesy ur, mit a kormánybiztos elfogadott, s azonnal oda tette rezidencionalis lakását.

— Még egy szót kapitány ur! még ma a vidékből minden katolikus papot, és uraságtisztet nemzetőrök által hozzám rendeltessen, hallom nagyon feketesárgák, megakarom őket szappanozni. Most mehetnek, úgy legyen minden mint parancsoltam, különben szigoru bíró leendek — monda Sallaynk, s távozást intett.

Nem rajzolom a két fiatal szivömlengését, hiszen ugy is világos, hogy irtóztató buzgó volt; hanem továbbkisérem kormánybiztos urat működésében. Alig telepedett le új szállásán, atyját s testvérét hivatva. Testvéreinek megparancsolta, hogy rögtön legyen katonává, majd ő előléptetését eszközölni fogja; atyját pedig kinevezte ispitályfelügyelőnek, mivel ő egy kórházat szándokozik Bükkfalván felállítani, s rögtön rendeleteket is bocsátott ki, hogy a vidék lelkes leányai ágybeli-, tépés- s más ruhaneműekkel járuljanak kórháza felszereléséhez.

Délután kétóra felé kirukkolt a nemzetőrség, s kormánybiztos ur öltözni kezdett. Nemzetőri átilája fölé széles nemzeti szalagot vetett nyakába, derekát hasonlóval övezte át, piros bojtos zsinóron fényes kard csüngött oldalán; fejét pörge kalap ékíté, melynek tetején rőfös veres tollat ingatott a játszi szellő, míg oldaláról gazdag fürtökben omlott le a ververes republikanus pántlika. — Ilyen kosztümben felvetette magát leendő ipa egyik gebéjére, s mint a tizenkilencedik század Don Quixottja kilépdelt a front eleibe, hol zászlóhajtogatás s éljen rivalgással fogadtatott, melyet nyájas fejbólintásokkal viszonzott. Ekkor megállt s szólott a tömeghez, mely egy kapitány, két hadnagy, három őrmester, négy tizedes, s mintegy harminc darabnyi köznemzetőrből állott: „Vitézek! győztünk, a hon szabad, szabadságát kivivta karunk, most béke kell, hogy kipihenhessük fáradalmainkat; de ha ismét harc lenne, s vért kívánna a haza, én foglak vezetni beneteket.“

— Megyünk — ordítá a tömeg. Ezzel megfordult kormánybiztos ur, haza ballagott, s a szemlének vége lett.

Alig ért haza a szemletartó, mindenfelől sereglettek a papok, ispányok és kasznárok, kiket szappanozásra berendelt. Minden arcon félelem tükrözte magát, mert senki sem tudhatta előre, valljon ötven bot, vagy akasztófa fog-e lehangzani a telivér kormánybiztos ajakáról. Jött végre ő, s az udvaron felállítva a süvegelő klerust, s tisztikart, kemény szemrehányás után azzal bocsátotta el, hogy minden falu végére akasztófát állítand, s a pap és gazdatiszt leendnek elsők, kik függni fognak, mihelyt

legkisebb honellenes irányzatot veendő észre. Nagy fogadások közt eloszlott a vádolt sereg, s kormánybiztos ur vacsorához ült, mely egyszerű vala mint ipa háza, s mint demokratához illik.

Péter még az nap elment a katonasághoz, az öreg Sallay pedig várta a kórház alapja letételét.

Még jól be sem alkonyodott, távolról zene, lárma hallatszott, s világosság fénye terjengett a házak közt. Kormánybiztos ur gyanította e zaj okát, s hamar levelközött s lefeküdt. Jól gyanítá, a tömeg csakugyan háza előtt állt, s éjlen kiáltásokkal üdvözlé kormánybiztos urat, ki kővér dunyha alatt hizott örömeiben.

A tömeg elunta az éljenzést, ekkor Végh Mihály egy népszónok az élire vezette magát, s elkezdett szónokolni: „Gyere ki te nagy ember! Magyarország elküldöje, kinek híred mint a Dávid tornya, mely néz Damaskus felé. Eljöttünk mi e fényes sereg a tisztelet lobogó fátylójánál, hogy lássuk a te színednek világosságát stb.“ beszélt Végh Mihály hosszasán értelem nélkül, hosszas szónoklata hasonlított egy roppant köoszlop tetejére bigyesztett öntött kis Flóriánhoz.

Kormánybiztos ur hogy ne közönséges emberek módjára lépjen a tömeg eleibe, leendő neje piros überrokkját slafrokk helyett nyakába kénthette, házi sapka helyett turbán alakra gyürt vereskendőt körített fejére, s így lépett a tömeg eleibe, mely első pillanatra megijedt, azután majd nevetett, végre ujongott. Sallay ur rövid szavakban megköszönte a tiszteletet, ígért mindenkinek kegyelmet, s pártfogást; s ezzel a népet haza bocsátotta.

Néhány napra ez esemény után Sallay ur Redvesy Irma kisaszszonygyal oltár előtt állott s a holtomiglan-t, holtodiglan-t elrekegték, s Irma kisaszszonyból lett — a mit a hetvenedik öreg apja sem reménylett — nagyságos aszszony, gögös, pöffeszkedő, ki még szüleivel is csak félvállról beszélt.

Kormánybiztosi rendelet következtében a vidék aszszonyai párnát, derekaljat, paplant, vánkost, matrácot hordtak össze Bükkfalvára, melynek szépe s java Irma nagyságos aszszony ágybelije közé keverözött, s a silánya bizatott kórházfelügyelő idősb Sallay Pál ur gondviselése alá, ki, mint suttogni kezdték, esténként egyegy vánkossal belcfordult a közellévő zsidó korcsmába, s ivott egyet a leendő betegek egészségére, kik az eladott vánkossra hajtották volna fejüket.

Péter a ruhabizottmányhoz rendeltetett mint szabó, s kevés kilátás mutatkozott neki ezredessé leendhetésre, anynyival is inkább mert hanyagságáért gyakran töltött egy két órá kurta vason, mi reno umééját mindenestre rontotta; sőt egy izben néhány átiállára való zsinorzatot apja szokása szerint korcsmába vivén, hatalmas ötven vonással tanítatott egy kis fegyelemre. Az ötven kiszendése után keserves levelet irt nagyságos testvééréhez hogy léptesse elő, mert különben megszökik; mire kormánybiztos ur azt válaszolta, hogy csak várjon Péter míg ő a

kormányhoz jutand, akkor legelső lépése kapitányságig leend, mit Péter várt is.

Sallay Pál ur hozzá szokván a nagyságos élethez, miután a kormány fizetését elhanyagolta; ipa jövedelme pedig kevés volt fényezésre: egy kormánybiztosi szigorú rendeletben adót vetett ki a környékbeli uraságokra, keményen meghagyván, hogy a ki két nap alatt be nem fizeti a kivetett adót, végrehajtás útján kétszerezve fogja megvenni, s a megrettent vidék néhány nap alatt mintegy hat-ezer forintot hordott össze az álkormánybiztoshoz.

Enynyi visszaélés híre valahára eljutott a megyéhez, s rögtön idéző levél küldetett Sallay urhoz, melyben felszólítatik, hogy a megye színe előtt mutassa fel megbízó levelét. Sallay ur befogadta ipa két gebéjét, s elindult, és ment, ment, mendegélt épen ellenkező irányban mint a székváros. Egy nyugtalan hét mult el, és se ló, se kocsis, se kormánybiztos nem tért vissza. Redvesy ur bebállagott a székvárosba, de ott színevilágát sem látták vejének. Szomorkodva tér vissza, s nagy lelki örömére kocsisa épen akkor fogott ki.

— No Pista! meghoztad a nagyságos urat? — ez volt legelső szava.

— Dehogy hoztam nemzeti uram! — válaszolt a kocsis, mentünk mi a nagyságos urral heted hét országig oly utakon hol a madár sem jár, alig értünk falut. Egyszer egy városban, nevét bizony elfelejtettem, hanem azt tudom három torom volt benne, azt mondta: „Pista! menj vissza, mondd meg feleségemnek hogy a kormány miatt néhány hétig itt dolgom lesz, addig ne várjanak, majd vagy postán, vagy a tüzes hajón hazamegyek, ha dolgom végzem. Egy két forintot adott, s azzal én hazafele iudultam, s itthon vagyok la. —

Redvesy urat kocsisa előadása megis nyugtatta, nem is. Az mindenestre szeget ütött a fejébe hogy a székvárosba citálták, s az isten tudja hová bolyongott.

Két s három hét folyt le egymás után, kormánybiztos ur még sem jelentkezett, s Irma nagyságos aszszony sirni, s zugolódni kezdett.

Az alatt a magyar-szabadság napja hanyatlani kezdett; s az egyesült seregek az ország szívébe nyomultak, s a kormány kénytetett Szegedre tenni székhelyét, s miután N. megye is császári hatalom alá esett, Sallay ur visszatérhetésének útja elvágott, de hihetőleg maga sem szándékozott visszatérni, miután kormánybiztosi eljárásról számolni nem nagy kedve volt, lappangott tehát mint a szabadság mártirja, melynek koszoruját ostoba dicsvágya szerezte, s hiu nagyravágyása földönfutóvá tette, holt mint becsületes iskolamester, most is plágázhatná tanítványait.

Görgei gyalázatos fegyverletétele után Sallay ur, hogy valamiképp csalási büneért hurokra ne kerüljön, mélyebben rejtözött az ismeretlenség palástjába, s máig sem tudja siró neje, fel- vagy alá van-e nagyságos férje.

Sallay Péter besoroztatott, s most császári katona,

holtig bánja hogy féleszü testvére szavára hallgatott, s elhagyta a szabóságot.

Az öreg Sallayt, kisülvén turpissága, Bükkfálváról az aszszonyok söprüzték ki beivott vánkosaikért; s visszatérvén szülőföldre, foltozgatással tengeti nyomorult agg életét.

A gyülekezet gondnoka maig is szégyenli, hogy tekintetes ur létére egy haszontalan iskolamester ajtajában süvegelt.

A nemzetőri kapitány fülíg pirul, ha előhozzák is, hogy egy iskolamester előtt kirukkolt nyugalmazott császári kapitány létére.

A lelkész azért boszankodik, hogy ok nélkül új predikációt kellett tanulnia.

Redvesy Máté szégyenli, hogy lóvá lett. Végh Mihály pedig sajnálja cifra szónoklatát.

Irma nagyságos aszszony nem bánja, hogy férjhez ment, csak azt sajnálja, hogy nagyságos aszszonyosságát nem folytathatja.

Hát maga kormánybiztos ur mikép gondolkozhatik? Azt csak isten tudja, meg ő; anynyt gondolok, hogy mostani állapotával elégtelen, s ha még egyszer bükkfalvi iskolamester lehetne, száz kormánybiztossággal sem cserélné fel, ha ugyan dicsvágya ismét fel nem sarkantyuzná.

Igy bukott el a Sallay család, melynek oly szép jövődö kínálkozott, és miért? mert jégre épített fellegvár volt, melyről kilátásai elkisugárzának, s egy fanatikus fő agyrémei, melyeket a jövőbe magának alkotott.

Boross Mihály.

Lehel kürtje *).

Harmadik ének.

Százat egy csapással.

I.

Ment vitéz Bojt a nagy hírű kürtért:

Mint Jázon ment az aranygyapjuért.

Mikor indult agg Csobáncul utra:

Agg Csobánc az útát megmutatta,

S elbeszélte, hogy hol s merre menne,

Miglen Ottó császárhoz beérne.

A kinél a kürt; s a kürt anyagját

Elbeszélte állását, alakját.

S kérte Bojtot, hogy őt megkeresse

Majd ha visszahozza a szerencse,

„A fát — mond — hogy tudd, hol lelsz meg engem:

Fenevadnak vérivel befestem.“

S ment vitéz Bojt a nagyhirű kürtért,

Mint Jázon ment az aranygyapjuért,

*.) Mutatványul Balkányi Szabó Lajosnak ily című s 8 énekből álló hős regéjéből, mely előfizetés útján jövő octoberi debr. vásárra jelenendik meg. E jeles népszerű műre nálunk is előfizethetni. — Előfizetési-díj e harmadfél ivnyi műre csak 6 e. garas. Tisztelt író tárunk neve egykor a „Pesti Divatlap“, jelenleg lapunk hasábjain megjelenő eredeti népszerű műveiből eléggé ismeretes. Ajánljuk őt a t. közönség pártoló figyelmébe. Szerk.

Hány utatlan bérceken tanyázott?
Erdők éjén hány vaddal csatázott?
Küzdött sok hullámos vizekkel,
Versenyt nyargalt síkon a szelekkel,
S a vadat, ha erdőkben lelőtte:
Rémes éjjel lángoknál sütötte.

És ivott a Lek véres vizéből,
Mély sohajtás zugván fel szívéből,
Megersítta Lek-folyam határát,
A magyarnak itt lett szörnyű kárát.
Minden fűszál így sohajta búson:
Bojt, vitéz Bojt! áll-e még Magyarhon?
Itt elhullott hősök híre él-e?
Hát Lehelről népe még beszél-e? —

Bojt szemébe ilykor köny tolódot,
A tigrisbőr vállán borzolódott.
És szászorta felbuzdult szívébe,
Fogai hős Lehel kürtjét kezébe.

2.

Igy ért ő el Ottó hajlokába,
A ki épen üle trónusába.
Volt császári pálca a kezében,
És napéki korona fejében.
S Bojt így szólt: „Nagy főuram! szivemből
Jót kívánok. Jöttem Jász-Berényből.
Ottan én rám úgy mint urra néznek;
Megtisztelnek, s hívnek Bojt vitéznek. —
Én Lehelnek a kürtjeért jöttem;
Szabd meg árrát: itt a pénz letésem!
Vagy ha kényed harcerőre mérte:
Száz legényéddel megvívok érte.
Am azonban minden tisztelettel
Megtisztellek, és felelj ezennel!“

Viszszatetszett Bojt vitéz beszéde?
Nem találni már ma Bojt vitézre!
Bojt vitéz a szókat nem cifrázza;
Cifra szó a szivnek csalfa máza,
S mint maiglan mondják közbeszédben:
Magyarosan megmondá kereken. —

— — — — —
— — — — —

3.

— — — — —
— — — — —
— — — — —

4.

Igy mivoltát felfogván az ügynek,
Ottó császár szóla Bojt vitéznek:
„Üdvözöllek Bojt vitéz lakomban,
És jó szívvvel látlak udvaromban! —
Ama kürtért már sokan jövének,
Értte már sok harcot megtevének,
S becsben ép' azóta nőt előttem,
A mióta úgy kívánják tőlem.
Értte eddig kik megütközének:
Párcsatában mind halált lelének,
Népesült így a kürtnek szobája;
Benne már hét társod kaponyája.
S — mert azt mondád — nagy kedved csatázní:
Hát nem százzal: ám csak héttel állj ki!“

„Bojt, szavát még vissza sohse vonta,
Hanem állott úgy, a hogy kimondta.
Én levivok ötvent ama kürtért,
Másik ötvent meg' csak a híréért!”

5.

Harcra szálla Ájzenbád kevélyen;
— Nagy volt ő: mint egy kápolna milyen! —
Bojt vitéz már Holzburgot megölvén,
S Máyer makhert más világra küldvén:
Egy akóbor mellett ülve vára
Több bajvivót bus halálcsatára. —

Ez időben Álemanniában
Ájzenbád volt leghireb, csatában,
És beszéltek róla nagy csodákat:
Mint küzdött száz meg száz vércsátákat.
Sőt a hír olyformát is regélett
Hogy spiritus van balhóna mellett;
Mert nem járja semmiféle fegyver,
És nem birna véle meg száz ember!
S a közönség e nagy erejéről
Hundertmannak*) hivta más nevérol

6.

Harcra szállt hát Százember kevélyen,
— Nagy volt ő mint egy kápolna milyen —
S mint utósó társbajnok magával
Hozta a kürtöt gunyhahotával;
Mert tudták, hogy Százember ha meghal:
Nem lesz többé a ki vivna Bojttal. —
S szóla gunnyal — reng a föld szavától —:
Hát mi pöcsik jött fel a Tiszától?
Fél markomba száz legyet szoritok,
És ha egy jő: rá nemis konyitok!
Kósza légy vagy, kósza volt apád is!
Node eljött a végóra rád is!
S még százat hisz egymagad csatára?
Nem legyet szül Áleman határa!
S tudd meg engem hívnak Százembernek,
S kik rám vernek, százemberre vernek!
Kéne e kürt? ah! de úgy te féreg,
Kétszer szülfön még elébb anyád meg!”

„Ejnye ejnye! — monda Bojt szerényen —
Csuffá tettél jófiu, keményen!
Hát hogy sertül nagyra feldagadtál
S mintegy siri féreg felpuffadtál:
Igy megcsufolsz? — Jöjj velem csatára,
Hadd lám mit szül Áleman határa! —

Ugyde harcom kezdem áldomáson;
Nem rágódom gunnyal — mint te — máson, —
— S felemelvén hordójával a bort: —
Adjon isten — monda — nekünk jobb sort!
Kettőnk közül egyikőnk ha meghal:
Vigadozzon boldog angyalokkal!”
S mintha innék meszélyes kupából
Ugy ivott a bornak hordajából.
Sőt a népnek szörnyű bámulása,
A mig tartott Bojt vitéz ivása.

Ájzenbád is megrémült szívébe' —
Hogy Bojt a bort átadá kezébe, —
Mert mig azt a szájához cipelte:
Izma rezgett s a láb majd kilelte,

És mig tartott nem hosszu ivása:
Rákveressé rőtült arcvonása. —
S Bojt ezt vette róla gondolóra:
Hm! tudom már hányra jár az óra! —

Balkányi Szabó Lajos.

Debreceni napló.

Réthi Mihály — miután f. hó 14-én „Liliomfi“-
ban Kányai szerepét a legtermészetesb utánzással s művé-
szi tapintattal —, f. hó 15-én pedig a „Zsidó“-ban Jancsi
szolgai ügyetlen arc- és tagmozdulatait, szintugy mint az
eredeti jószívűség együgyű, félremagyarázhatlan jeleit
leghivebben tükrözé játékában — f. hó 16-án körükből
a fővárosba távozott!

Nagy Ignác, a Hölgyfutár szerkesztője, fogságá-
ból — reményünk szerint s teljes örömünkre — kiszab-
adult!

A közizgazgatási hivatalok mostanában lényeg-
es változást fognak szenvedni ezen kerületben; ugy hal-
lani, hogy a főispáni hivatal eddigi hatásköre egészen
megszűnik; s az ottani hivatalnokok más helyre tételnek
át (?).

Gen s d' arme-i kötelességek teljesítése városunk-
ban a mostani városi hajdukra bizatik jövő hó 1-sőjétől
fogva. Tehát ősszel is vannak lepkeszerű átalválózá-
sok! —

Szüreteink f. hó 23án kezdődnek. A termés kö-
zépszerűnek mondható; mivel azonban a legközelebbi he-
gyeken igen kevés bor fog teremni: előre hallani a hely-
ben termendő bornak is magas árát!

Vidéki élet.

Aradi hirkacsák.

Arad sept. 14.

Alulírt fegyvertartásra engedelmet nyervén, elha-
tározta magában mindazon kacsákat őszszelövdözni,
melyek az aradi társaséletet első álmából fölsápogják;
— bizonyos egyéniségek háta iszonyatosan kezd bor-
sódzni, mióta a hivatalvadászat élveit a M. Hirlapban va-
lami „mihármant“-féle rakoncátlan quantitás őszszeke-
serítette.

Egy nagyságos ur ellenállhatlan elégtelenségét
nyilvánítá azon ártatlan istórián, hogy a Schwarzenberg-
uhlan ezred Aradra helyeztetett; — néhány dáma ö-
römmel igér kiegyenliteni minden viszályt, mely a kato-
naság s polgárság közt bármi okból netán kerekednék.

Az aradi várban még mindig több szegény fogoly
van, kiknek sem öltöze, sem élleme s kik ohajtva vár-
ják az emberbarátok e részbeni segedelmét.*) A legkö-
zelebb szabadságba helyezelt országos képviselők,
kiknek határozata teremté a forradalmi hadsereget, s in-

*) Hirszerint Korponai is az aradi várban van fogva, s
gyógyítatik tébolyodásából. Szerk.

*) Százember.)

tézkedett úgy a hogy annak, mint a honnak sorsáról, — még mindig késnek jótékony kezekkel enyhíteni fogoly honfittarsaik szenvedését.

E hó első napjain Világosan koporsóba tettek egy leányt azon biztos hittel, hogy ő már valósággal meghalt; a koporsó leszegeztetése alkalmával azonban fölébredt a tetszhalott s kiugrott a koporsóból; — a megyei főorvos legközelebb különösen megfog dicsértetni a világo-si levelező által azon philanthropicus intézkedéseért, hogy a papok orvosi bizonyítvány nélkül is eltemethetik ezentul a halottnak bejelentett egyéniséget, akár halt meg az tulajdonképen, akár nem.

A legujabban alakított Landesgericht f. hó 16-kán kezdendi meg tanácskozmányait az úgy nevezett ócska vármevgyeház teremében; — hegyaljai szőlősgazdaiink, kik ez évben különben sem nagy termésnek néztek elébe, kezdenek mélységes kétségbe esni, hogy bizonyos táblabírói dictiók hosszszas esőzése miatt a rothatag termést sem szedhetik le.

Két vadonnatuj járásbíró érdemleges vitatkozást tartott a felett, valljon a botbüntetés minimuma 25 legyen-e ezentul, vagy 50? — a 'Pesti Napló' butyini levelezőjének az ö kedve fürchterlich elszomorodék vala megtesztelésétől azon ohajtásnak, hogy a tisztviselők ne legyenek többé a nép előtt 'bujdosók.'

A 'Pesther Zeitung' aradi levelezője pedig a napokban anynyira kimutatta szerénységének az ö fogaféherét, hogy az aradi legjobb akaratu várparancsnok ellenében nem állotta a közönséget azon hamis állítással meglepni, mely szerint a várbeli foglyok több napokig még falukra is kibocsáttatnak; — szétzilálatása dacára is még mindig öszszetart azon társaság, melynek önemelkedési célja sárral dobálni úgy az öszszes monarchia, mint különösen a magyar haza s nemzetiség emberies és alkotmányos érdekeit.

Megyének s városunk közigazgatási szervezete a mielőbb bekövetkezendő definitiv organizatio napjaira halasztatott; — az aradi közönség az igazságügyministeri biztos közelebbi intézkedése folytán teljesen meggyőződve van azon itt legujabb hír valóságáról, hogy Magyarország megint pipafüstös, és mogyorópálcás táblabíró ország lesz.

Fugitőrész Samu*)
ex-tanácsnok.

Nyitllevél Tóth Ferihez.

Már kétszer fogyott el és tölt meg az ezüstös méla Luna az égnek azurján, mióta köztünk a bennünket öszszekapcsoló baráti szent kötél öszszebomlott, — a nyár forró hevét nedves hűv váltá fel, nem sokára a hó is leszik, és újra kizöldel, és mi mindig haragvó Achillesek maradjunk?

*) Futaki — gazdatiszt. Szerk.

Nem úgy Ferim!

Ha a bizalmatlanság közibünk furta is magát, se baj, — azért találhatunk alkalmat, módot, helyet és időt (még ne ijedj, nem párbajra) rokonszenvű érzelmeink kifejezésére, eszmecserére.

Lásd Barátom!

Azért, hogy egymással nem beszélünk a mi haragunknak nagy volta miatt, én még mindig számítok az egykori barát ígéretére, t. i., hogy az emlitemmel kézirat második megrövidített kiadását átnézendi, kiigazítandó benne az esetleges hibákat.

Meg aztán!

Még egyszer szépen megkéred szigorú bírálódat, * Károly barátunkat, hogy ne fujja azt, mi őt nem égeti, régi közmondás szerint: seperjen kiki saját háza előtt, magyarázatba nem ereszkedem, mert hiszen te értesz engem, neked van ám capadociád, átkozott fiu, minek bizonyossága a többek közt legközelebb a Csokonailapokban megjelent „Hajdankor költője“ című történeti beszélyed, mely — nem mintha dicsérni akarnám — de igazán becsületes körmölés ám!

Én hát nyugodtan nézvé a kétes jövő elibe, levelemet olyaténképen zárom be, mint kinek a szénája rendén van...

Bocsáss meg, hogy költségbe vertelek, s postai bélyeg nélkül fizetetlen küldöm levelemet, — mivel én már jártam úgy, hogy bélyeg volt a levelen, 6 kros, és mégis 9 kr strófol fiztettem, — az egészet előlátásból tévém — meg aztán, isten bizony, nem vagyok ura rézpénznek, de még a bankó is elfogyott, mert átkozott roszul forog szerencsém kereke...

Isten veled. —

Emlékezz ígéretedre, — és ha álmos leszesz, feküdj le mindenkor, ezt egészséged s exbarátod kívánja. Hegyközt-Pályiban 1850. év 8-ik havának 12-én, a napfolytának 10 és 11-ik óra tájában —

Csillag Bódog,

megbukott szerény tudós, egyébránt leendő barátod. *)

Szerkesztői telegraf.

B. Csabára, Bartóky József urnak. Mi az ön lapját mindig rendesen expedáltattuk, s hogy mégis mindeddig egy szám sem jutott kezéhez, nem a mi hibánk. Bizonyosan valamelyik utban eső postahivatalnoknak tetszik az ön példányait — mint a m.-szigethi postavonalon már egyik előfizetők lapjaival történt — magánál megtartani. Borzasztó viszszaélések!... Egyébiránt eddigi számainkat — a 3-dik kivételével — ezennel megküldjük önnek.

Mindazon előfizetőinket, kiknek eddig valamelyik számuk elmaradt, vagy ezután elmaradand, tisztelettel figyelemztetjük: hogy az ebbeli hiányt mindenik postahivatal által

*) Bocsásson meg levélíró ur, hogy többi tisztességes és tiszteletbeli címeit kihagytuk. Mit ér a titulus sine vitulo? Egyébiránt is a búbajos címek kora lejárt. — Szerk.

ingyen beküldendő nyitott levélben adják tudunkra, mi azonnal utánpótolandjuk azt.

Félegyházára, Sz. J. barátunknak. A mit leveledben érintél, csak vásárkor leendő rá szükségünk. De akkor ám bizonyosan! Sugd meg ezt annak — a kinek...

Acsádra, Zichermann Jakabnak. Ön versét bizony gyöngesége miatt nem közölhetjük. De azért ne mérgelődjék ön oly nagyon.

S. Patakra, Ferenciurnak. Ön kívánsága teljesítve van, — s így az egész küldemény marad nálunk.

H—e B. barátunk. A kérdelt ügyben rég eljártunk, s azonnal válaszoltunk is postán, de nem gyors-, hanem csak a rendes rákpostán. Hja! atyafi, nincs vállalkozási szellem izraelben! Te pedig kis Dávidul le nem győzöd e kor Goliathját, hacsak Dariuszal szövetségre nem lépsz. Vidd Pestre ügyedet, ott inkább akad bajsegeded. További rendelkezésig mi hűn őrzendjük az actákat. Verstehen Sie?

ÚJ MAGYAR MUSEUM

TUDOMÁNYOK ÉS MŰVÉSZETEK TÁRA

EGYSZERSMIND

A MAGYAR ACADEMIA S TÖBB TUDOM. TÁRSULAT

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

KIADJÁK

A MAGYAR ACADEMIA TÖBB TAGJAI.

FELELŐS SZERKESZTŐ TOLDY FERENC.

1850-1.

Itt az idő hogy a magyar, felüdülve halottas dermedtéből, helyzete világos felfogásán alapult módjairól gondoskodjék a nemzeti feltámadásnak. E módok mai nap nem lehetnek egyebek, mint a melyek azon erkölcsi becs és tartalom megőrzése- s nevelésére vezethetnek, miknek nemzetünk anynyi idegen elem közepett diszszel és hatalommal megmaradását eddig is köszönhette. Ez irányban haladásunkat parancsolja az önfentartás természetes ösztöne, de parancsolja nem kevésbé a világszellem elutasíthatlan követelése is, mely nem egyéb a belterjes műveltség minél hathatósab fejte- és terjesztésénél. Erre törekszenek a magyar academiái s némely tudományos társulatok, melyek hála a magyarok istenének! ismét felfoghatták munkálkodások elszakadt fonalait; erre a hírlapi sajtó, a menyinyiben teendőiről tiszta öntudatra juthatott; erre a haza háláját most kettősen megérdemlő azon írók, kik tudományos munkák készítésével segítenek újra földeríteni az irodalom leáldozott napját; erre törekszünk mi, kik a tudományos időszaki sajtót kívánván halottaiból felkölteni, havi közlőnyt

nyitunk a tudós közlekedésnek, mely a tudományok a szépművészetek minden ágaira, főleg mégis a történetre, ország- s népismeretre, régiség- és széptudományra, irodalom és nyelvre terjeszkedik ki, különösb tekintettel hazánkra. Fontos részét teszi füzeteinknek az A c a d e m i a i É r t e s i t ő, mely minden magyar academiában szőnyegre került s folyton előfordulandó értekezések-, előadások- s tárgyalásokat foglal magában; s melyet a többi tudományos társaságok és egyesületek tárgyalásai egészítenek ki. Az I r o d a l m i N a p l ó minden a hazában megjelenő nagyobb kisebb terjedelmű nyomtatványokat említ fel, a fontosbakat meg is ösmerteti. A T á r c a végre apróbb közleményeket hoz a tudomány, irodalom s tud. intézetek köréből.

Alulírtak, kik e haviirat kiadására özszeálltak, reménylik hogy mind saját, mind részvétöket ígért több jeles erők munkásságával oly középponti tudományos közlőnyt létesíthetnek, mely a haza miveltségét s nemzeti irodalom föléledését ohajtó honfiak méltányos kívánalmainak meg fog felelni.

A felelős szerkesztőséget ez első évre **Toldy Ferenc** társunk vállalta fel.

Vállalónk pedig, **Emlech Gusztáv** ur, minden önhaszonkereséstől távol, diszes kiállításban adja majd füzeteinket, s bár havonként legalább hat, tömött nyomtatásu iv jelenik meg, az egész évfolyam előfizetési árát helyben csak hat forintra szabta; postával küldve 7 fr. 30 krra. Az előfizetési megrendelések és pénzek kizárólag hozzá utasítandók.

Minden cs. k. postahivatal fogad el előfizetést.

Megindul az Uj magyar Museum f. évi october 1-én, s azontul is minden havi füzet az illető hónap 1-ső napján adatik ki. Pesten, augustus 20. 1850.

Az Uj Magyar Museum tulajdonos kiadói.

Erdy János.	Reguly Antal.
Hunfalvi Pál.	Repicky János.
Jerney János.	Szilasy János.
Lugossy József	Szontagh Gusztáv.
Lukács Móric.	Toldy Ferenc.
Pauler Tivador.	Wenzel Gusztáv.

HIRDETÉS.

Alólírt tisztelettel jelenti a t. c. közönségnek, hogy a ns városháza cegléd-utca felőli szegletén, a Bészler Károly ur vaskereskedése helyén, **fűszerkereskedést** nyitott; s illő áron ajánlja legujabban beszerzett fűszer-, festék-, szivar- s egyéb cikkei.

Szentpéteri János.

Nyomatik Debrecen város könyvnyomdájában.